

Aloite valtioneuvostolle strategisen tutkimuksen teemoista ja painopisteestä vuodelle 2026

Strateginen tutkimus on:

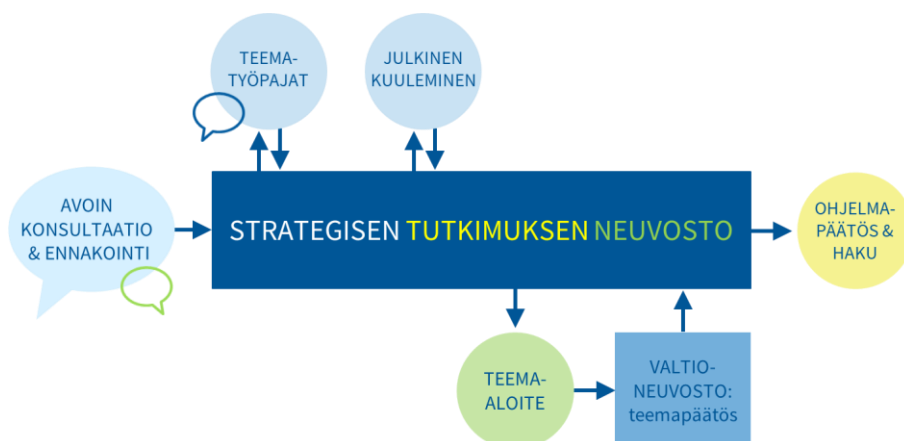
- haastelähtöistä, monitieteistä ja tieteellisesti korkeatasoista
- yhteiskunnallisesti merkittävää ja vaikuttavaa
- ratkaisukeskeistä ja vuorovaikutteista

Johdanto: Strategisella tutkimuksella vastataan merkittäviin yhteiskunnallisiin haasteisiin

Strategisen tutkimuksen avulla ratkaistaan suuria ja monitieteistä otetta vaativia yhteiskunnallisia haasteita. Strateginen tutkimus tuottaa yhteiskunnallisesti vaikuttavaa ja tieteellisesti korkeatasoista tietoa, jonka avulla voidaan uudistaa ja kehittää suomalaista yhteiskuntaa pitkällä aikajänteellä sekä tukea tietoon perustuvaa päätöksentekoa yhteiskunnan muuttuvien tietotarpeiden mukaisesti.

Strategisen tutkimuksen rahoitus on ohjelmamuotoista. Vaihtuviin teemoihin perustuvat tutkimusohjelmat ovat tyypillisesti kuusivuotisia. Teemat ennakoivat Suomen tulevaisuuden kannalta merkittäviä haasteita, joiden ratkaisu edellyttää uutta, tieteenalarajat ylittävää tutkimustietoa. Strategisen tutkimuksen tulee palvella pitkäjänteisesti yhteiskuntapolitiikkaa ja yhteiskunnallista ongelmanratkaisua, elinkeinoelämän uudistamista sekä julkisen sektorin ja työelämän kehittämistä. Tiedeyhteisöllä ja tiedon hyödyntäjillä on avainrooli uusien teemojen ideoinnissa ja teema-aihioiden vuorovaikutteisessa kehittämisessä. Merkittävien rahoitusmuodon erityispiirre on kuitenkin tapa yhdistää temaattisuutta tieteelliseen vapauteen: tutkijat arvioivat yhdessä tiedon hyödyntäjien kanssa, miten parhaiten vastata teeman yksilöimään yhteiskunnalliseen haasteeseen monitieteisen tutkimuksen keinoin ja luoda uusia suomalaiseen yhteiskuntaan räätälöityjä ratkaisuja.

Valtioneuvosto päättää strategisen tutkimuksen teemoista ja läpileikkaavasta painopisteestä vuosittain strategisen tutkimuksen neuvoston (STN) aloitteesta. STN puolestaan vastaa valtioneuvoston teemapäätökseen pohjautuvien tutkimusohjelmien käynnistämisestä ja rahoitettavien hankkeiden valinnasta. (Kuva 1. Teemavalmistelusta rahoitushakuun.)

Strategisen tutkimuksen ohjelmien tulokset

Strategisen tutkimuksen ohjelmissa sekä tehdään monitieteistä tutkimusta että vahvistetaan tutkimustietoon perustuvaa asiantuntijuutta ja yhteiskunnallista kehitystä. Tutkimushankkeiden oman vuorovaikutustoiminnan ohella tutkijoiden ja sidosryhmien yhteistyötä edistetään yhteisellä ohjelma- ja vaikuttavuustoiminnalla. Kullakin strategisen tutkimuksen ohjelmalla on osa-aikainen, omassa taustaorganisaatiossaan työskentelevä ohjelmajohtaja, joka rakentaa ohjelmakokonaisuutta, vastaa ohjelmarajat ylittävästä yhteistyöstä sekä edistää tutkimuksen yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Strategisessa tutkimuksessa on kehitetty monia erilaisia toimintamalleja tutkijoiden ja päätöksentekijöiden vuoropuhelun vahvistamiseksi. [Ratkaisuja tieteestä](#) -verkkopalvelu puolestaan esittelee ilmiölähtöisesti koko strategisen tutkimuksen kirjon sekä johdattaa tutkimustulosten ja asiantuntijoiden luo.

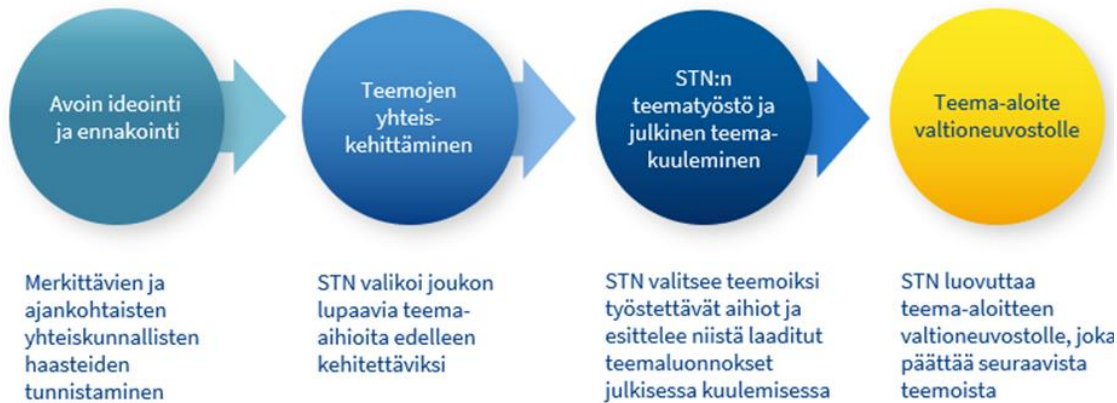
Strategisen tutkimuksen vaikuttavuutta seurataan ja arvioidaan sekä ohjelmakauden aikana että sen jälkeen. Syksyllä 2022 julkaistiin myös VN TEAS -hankkeena toteutettu strategisen tutkimuksen rahoitusinstrumentin arviointi ([VN Teas 2022/60](#)). Arvioinnit osoittavat mm. seuraavaa:

- Strategisen tutkimuksen ohjelmat ovat vaikuttaneet merkittävästi suomalaisen yhteiskunnan valmiuteen tarttua monimutkaisiin, ajankohtaisiin haasteisiin. Julkinen keskustelu ja helposti saatavilla oleva tieto teema-alueiden yhteiskunnallisista haasteista on lisääntynyt ja parantanut yleistä ymmärrystä tarvittavista ratkaisuista.
- Strateginen tutkimus on monitieteistä, tieteellisesti korkeatasoista ja vaikuttavaa.
- Tutkimustietoa hyödynnetään laajalti lainsäädännön uudistamisessa, kansallisen tason strategioissa ja ohjelmissa sekä toimintamallien kehittämisessä. Hankkeet ovat luoneet lisäksi alueellisella ja paikallisella tasolla konkreettisia kehittämistoimia ja ratkaisuja. Tietoa ovat hyödyntäneet esimerkiksi aluehallinto, sairaanhoitopiirit, kaupungit, järjestöt ja elinkeinoelämä. Tulokset ovat vaikuttaneet myös kansainvälisiin ohjelmiin ja aloitteisiin.
- Ohjelmien toimintaan on osallistunut sidosryhmiä kaikilta yhteiskunnan sektoreilta. Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden rakentamisessa oleellista on suunnitelmallinen, kohdennettu ja oikea-aikainen tutkijoiden ja tiedon hyödyntäjien vuorovaikutus ja yhteiskehittäminen, joilla tutkimus kytketään sopivaan päätöksentekoprosessiin tai käytännön tarpeeseen. Vaikuttavuutta vahvistaa päätöksentekijöiden sitoutuminen pitkäjänteiseen yhteistyöhön. Erilaiset tutkijoiden ja päättäjien yhteiset kokeilut ja yhteiskehittämisen mallit ovat herättäneet myös kansainvälistä kiinnostusta.
- Strateginen tutkimus tukee laaja-alaista yhteiskunnallista asiantuntijuutta teema-alueilla. Hankkeiden tutkijoiden asiantuntijatehtävät erilaisissa komiteoissa, toimikunnissa ja työryhmissä vaihtelevat ministeriöiden asiantuntijaryhmistä ja parlamentaarista komiteoista paikallisen tason kokeiluihin.
- Strateginen tutkimus edistää tieteenalojen välistä vuorovaikutusta. Ohjelmat synnyttävät uudenlaista tutkimuskulttuuria myös tutkimusalojen välille. Usean organisaation yhteistyönä toteutettu monitieteinen, vuorovaikutteinen tutkimus on tuottanut kattavampia tutkimustuloksia ja kokonaiskuvaa yhteiskunnallisista haasteista ja niiden ratkaisukeinoista.
- Konsortiomuotoinen toimintatapa tukee myös tutkijoiden menestystä muissa konsortiomallisissa rahoitushauissa niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin, kuten EU:n puiteohjelmien rahoituskilpailussa.

STN-rahoitus vastaa kansainvälisiin, kasvaviin odotuksiin tutkimuksen yhteiskunnallisen vaikuttavuuden vahvistamiseksi. Suomen Akatemian arvioinnissa ([OKM 2022/7](#)) strategista tutkimusta kiitellään niin kutsuttuna kolmannen sukupolven tiederahoituksena, joka keskittyy tutkimuksen yhteiskunnallisen vaikuttavuuden käytänteiden kehittämiseen.

Strategisen tutkimuksen teemat muodostavat kehittyvän kokonaisuuden

Strategisen tutkimuksen neuvosto valmistelee vuosittain teema-aloitteen aktiivisessa vuorovaikutuksessa tiedeyhteisön ja tiedon hyödyntäjien kanssa. Lisäksi valmistelussa hyödynnetään ajankohtaista ennakkointitietoa. (Kuva 2. Teemavalmistelu haasteiden tunnistamista aloitteeseen.)

Valtioneuvosto päätti teemoista ensimmäisen kerran vuonna 2014. Sitten on nimetty 25 strategisen tutkimuksen teemaa, joista tällä hetkellä käynnissä on seuraaviin teemoihin perustuvat ohjelmat:

- 2019 Kohti kestävä, terveellistä ja ilmastoneutraalia ruokajärjestelmää
Innovatiiviset materiaalit ja palvelut resurssiviisauden ja kestävä kehityksen edistäjinä
Julkisen vallan muuttuva rooli ja yhteiskunnan ohjaamisen mahdollisuudet
Kulttuuri teknologisoituvassa yhteiskunnassa
- 2020 Ilmastonmuutos ja ihminen
Tiedon lukutaito ja tietoon perustuva päätöksenteko
- 2021 Väestörakenteen muutokset – syyt, seuraukset ja ratkaisut
Elonkirjon köyhtymisen ympäristölliset ja yhteiskunnalliset yhteydet
- 2022 Lapset ja nuoret – hyvinvoivat tulevaisuuden tekijät
Turvallisuus ja luottamus algoritmien aikakaudella
- 2023 Oikeudenmukainen vihreä murros
- 2024 Vesi hyvinvoinnin, turvan ja rauhan elementtinä
Demokratian tulevaisuus

Vuoden 2025 lopussa käynnistyvät ohjelmat:

- 2025 Talous ja hyvinvointi strategisen kilpailun aikakaudella
Osaaminen, työvoiman riittävyys ja maahanmuutto tulevaisuuden Suomessa

Aloite strategisen tutkimuksen teema-alueiksi ja painopisteeksi vuodelle 2026

Suomen Akatemian yhteydessä toimiva strategisen tutkimuksen neuvosto (STN) ehdottaa valtioneuvostolle kahta teemaa vuonna 2026 käynnistettävälle strategisen tutkimuksen kuusivuotisille ohjelmille. Lisäksi teemoille on valmisteltu läpileikkaava painopiste, joka koskee molempia ohjelmia.

Teema-alueet:

1. Arktinen alue murroksessa
2. Mielen kansanterveys

Läpileikkaava painopiste:

Suomi globaalina suunnannäyttäjänä

I Teema-alue:

Arktinen alue murroksessa

Teemassa tarkastellaan arktisella alueella ilmastonmuutoksen, geopoliittisten jännitteiden ja taloudellisten intressien vuoksi käynnissä olevaa monitasoista murrosta. Suomen kannalta on keskeistä ymmärtää, kuinka nämä perustavanlaatuiset muutokset vaikuttavat alueen ihmisiin, elinkeinoihin, luontoon ja turvallisuuteen.

Arktisen alueen muuta maapalloa nopeampi lämpeneminen tekee siitä erityisen alttiin ilmastonmuutoksen vaikutuksille. Samaan aikaan sotilaallinen, turvallisuuspoliittinen ja taloudellinen kiinnostus arktista aluetta kohtaan kasvaa. Nämä muutokset tuovat esiin useita merkittäviä kysymyksiä liittyen luonnon tasapainoon sekä sosiokulttuuriseen ja taloudelliseen kestävyyteen. Miten edistää arktisen luonnon ja luonnonvarojen kestäväää käyttöä? Kuinka tukea eri näkökulmien huomioon otamista arktista aluetta koskevassa päätöksenteossa? Kuinka Suomi voi tulevaisuudessa vaikuttaa arktisena asiantuntijana ja arktisten kysymysten globaalina suunnannäyttäjänä?

Teeman tavoitteena on kehittää suomalaista arktisen alueen osaamista monitieteisen ja tieteidenvälisen tutkimuksen keinoin sekä vahvistaa Suomen valmiuksia varautua ja vaikuttaa arktisen alueen muutoksiin. Maantieteellisenä painopisteenä voi olla joko Suomen pohjoiset alueet tai tutkimuksessa voidaan tarkastella koko Suomea arktisena maana. Tutkimuksessa voidaan esimerkiksi paneutua siihen, miten yhteensovittaa luonnon, elinkeinoelämän ja väestön erilaiset näkökulmat kestävästi ja oikeudenmukaisesti. Yksittäisissä hankkeissa voidaan tarkastella, miten teknologiat, palvelut tai innovaatiot parhaiten tukevat luonnon monimuotoisuuden säilyttämistä, murrokseen sopeutumista tai toimivan infrastruktuurin rakentamista. Keskeisiä kysymyksiä ovat esimerkiksi, kuinka arktinen murros vaikuttaa huoltovarmuuteen ja turvallisuuteen, esimerkiksi logistiikkaan, energiaturvallisuuteen tai suurvaltojen ja sotilaallisten liittoutumien rooliin arktisella alueella. Arktisen alueen muutosten tarkastelussa Suomen kansainvälinen asema ja rooli ovat myös merkittäviä näkökulmia.

Tieteenalarajat ylittävä ja vuorovaikutteinen lähestymistapa sekä yhteistyö eri sidosryhmien kanssa ovat oleellisia keinoja, kun edistetään arktisen alueen kehitystä oikeudenmukaisuutta ja osallisuutta vahvistaen. Arktisen alueen murros koskettaa mitä keskeisimmin alueen väestöä ja elinoloja. Saamelaisilla on alueen alkuperäiskansana erityisasema. Siksi tutkimusasetelmasta riippuen saamelaisen näkökulma muutoksiin on tärkeä elementti tutkittaessa arktisen alueen murrosta eettisellä ja vastuullisella tavalla.

II Teema-alue:

Mielen kansanterveys

Teema keskittyy hyvän mielenterveyden rakentumiseen ja sen edistämiseen suomalaisessa yhteiskunnassa. Tavoitteena on vahvistaa väestön mielenterveyttä ja ehkäistä mielenterveysongelmien syntyä. Mielenterveys rakentuu läpi elämän, kaikkialla ja se koskettaa meistä jokaista. Hyvä mielenterveys on tärkeää yksilöille, lähiyhteisöille ja yhteiskunnalle. Sillä on myös oleellinen kansantaloudellinen merkitys.

Yhteiskunnan yksilökeskeisyys, epävarmuus ja teknologisen murroksen aiheuttama kuormitus sekä eri elämäntilanteita koskevien vaatimusten kasvu haastavat mielen hyvinvointia. Toisaalta digitaalisuus voi myös tarjota uusia ratkaisuja ja avun muotoja. Teemassa tavoitellaan innovatiivisia ratkaisuja, joissa Suomi voi toimia kansainvälisenä edelläkävijänä mielenterveyden edistämisessä. Miten kohdistaa yhteiskunnallisia resursseja viisaasti? Miten valita mahdollisimman vaikuttavia ja kauaskantoisia toimenpiteitä mielen hyvinvoinnin tueksi?

Teemassa rakennetaan monitieteistä ja tieteidenvälistä ymmärrystä mielenterveyden syy-seuraussuhteista erityisesti hyvinvoinnin vahvistamisen näkökulmasta. Kansanterveyden kannalta on tärkeää ymmärtää mielenterveyden biologisia, psykologisia, sosiaalisia ja yhteiskunnallisia juurisyitä. Yksittäisissä tutkimushankkeissa voidaan keskittyä esimerkiksi väestöryhmien, sukupolvien, kulttuurien ja sosiaalisten normien eroihin tai ylisukupolvisiin vaikutuksiin. Mahdollisia tutkimusaiheita ovat työelämän, elin- ja kasvuympäristön sekä digitaalisuuden vaikutukset mielenterveyteen sekä esimerkiksi mielenterveyden ylläpitäminen kriisitilanteissa. Lisäksi voidaan tutkia yhteisöllisyyden, osallisuuden tai elintapojen merkitystä hyvän mielenterveyden rakentumisessa. Yhteiskunnan strategisten valintojen tueksi tarvitaan tietoa mielenterveyden kustannuksista ja vaikutuksista palvelujärjestelmään sekä hoidon ja palveluiden saatavuudesta niin julkisella kuin yksityisellä sektorilla.

Teemassa tehtävässä tutkimuksessa keskeisiä ovat edistävät, ennaltaehkäisevät, kustannustehokkaat ja ihmislähtöiset ratkaisut. Yhteiskehittämällä palveluita yhdessä käyttäjien ja tuottajien kanssa on mahdollista luoda entistä toimivampia yhteiskunnallisia rakenteita ja toimintatapoja sekä uusia mahdollisuuksia elinkeinoelämälle. Tutkimusasetelmissa on hyvä huomioida myös vaikeammin saavutettavien ryhmien näkökulmat. Kansainvälinen vertailu voi tarjota tärkeitä näkökulmia teemaan liittyvien kysymysten tarkasteluun.

Läpileikkaava painopiste:

Suomi globaalina suunnannäyttäjänä

Läpileikkaavana painopisteenä vuoden 2026 strategisen tutkimuksen ohjelmissa on **Suomi globaalina suunnannäyttäjänä**. Tutkimuksella on oleellista tavoitella uusia, skaalautuvia ratkaisuja ja toimintatapoja, jotka rakentavat kansainvälisesti vaikuttavaa asiantuntijuutta ja osaamista. Yksittäisissä hankkeissa edelläkävijyyttä tulee lähestyä valitun aiheen näkökulmasta.

Liite 1:**Vuosien 2018–2024 teemapäätöksistä avatut, käynnissä olevat tutkimusohjelmat, ohjelmajohtajat ja ohjelmista rahoitetut konsortiot**

Kohti kestävä, terveellistä ja ilmastoneutraalia ruokajärjestelmää (FOOD) -teemassa (2019–2025) etsitään ratkaisua siihen, miten edetä kohti kestävä, terveellistä ja ilmastoneutraalia ruokajärjestelmää. Tämä dynaaminen kokonaisuus koostuu muun muassa ruoantuotannosta, pakkaamisesta, kaupasta, sijoittamisesta, kuluttajista ja jätteen käsittelystä.

Ohjelmajohtaja: **Juha Helenius** (Helsingin yliopisto)

Konsortiot (FOOD):

[Maanviljelyn monihyötyiset ratkaisut ilmastokestävään ruokajärjestelmään \(MULTA\)](#)

[Palkokasveilla kohti kestävä ruokajärjestelmää ja terveyttä \(Leg4Life\)](#)

[Reilu ruokamurros: Eriarvoisuuksien tunnistaminen ja ratkaiseminen matkalla kestävä, terveelliseen ja ilmastoneutraaliin ruokajärjestelmään \(JUST-FOOD\)](#)

Innovatiiviset materiaalit ja palvelut resurssiviisauden ja kestävä kehityksen edistäjinä (IMPRES) -teemassa (2019–2025) haetaan ratkaisuja siihen, miten elämäntapamme aineellinen perusta korvataan uusien materiaalien ja innovatiivisten palvelujen avulla. Tutkimuksen kohteena ovat resurssiviisaat innovaatiot, joiden avulla vähennetään luontoa kuormittavaa kulutusta ja kehitetään uudenlaisia materiaaleja ja palveluja sekä keinot, joilla innovaatiot saadaan nopeasti ja laajasti käyttöön.

Ohjelmajohtaja: **Asta Salmi** (Oulun yliopisto)

Konsortiot (IMPRES):

[Biovärit - Väripaletti biopohjaisille väriaineille ja pigmenteille \(BioColour\)](#)

[Bio-öljyihin perustuvat polymeerikomposiitit; arvoketju synteesistä digitaaliseen valmistukseen \(ValueBioMat\)](#)

[Kohti kestäviä tekstiilisysteemejä: Resurssiviisaan globaalin tekstiili liiketoiminnan yhteiskehittäminen Suomeen \(FINIX\)](#)

Julkisen vallan muuttuva rooli ja yhteiskunnan ohjaamisen mahdollisuudet (STEER) -teemassa (2019–2025) etsitään tutkimuksen avulla ratkaisuja siihen, miten ja millaisin keinoin yhteiskunnallista kehitystä voidaan nykyoloissa ohjata – oloissa, joissa julkisen vallan rooli muuttuu ja teknologinen kehitys on nopeaa.

Ohjelmajohtaja: **Mika Nieminen** (Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy)

Konsortiot (STEER):

[Ettinen tekoälyn hyödyntäminen yhteiskunnan ohjauksessa \(ETAIROS\)](#)

[Kestävä kaupungistumista maankäytön ohjauksen keinoin \(SmartLand\)](#)

[Kohti eko-hyvinvointivaltiota: Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden orkestrointi \(ORSI\)](#)

Kulttuuri teknologisoituvassa yhteiskunnassa (CULT) -teemassa (2019–2025) pyritään tuottamaan ratkaisuja siihen, miten teknologisen kehityksen, institutionaalisen ja organisatorisen rakenteen sekä eri kulttuurien vuorovaikutusta voidaan tukea niin, että kaikki pysyvät mukana monikulttuuristuvassa ja teknologisoituvassa yhteiskunnassa.

Ohjelmajohtaja: **Minna Lammi** (Anglia Ruskin University)

Konsortiot (CULT):

[Palvelukulttuuria uudistamalla kaikki mukaan digitaaliseen yhteiskuntaan \(DigiIN\) digiin.fi](#)

[Digitaalisiksi kuluttajiksi oppimassa: Kuinka parantaa nuorten taloustaitoja teknologisoituvassa kulutusyhteiskunnassa? \(DigiConsumers\)](#)

[Intiimiys datavetoisessa kulttuurissa \(IDA\)](#)

Ilmastonmuutos ja ihminen (CLIMATE) -teemassa (2020–2026) haetaan ratkaisuja siihen, miten ihmiset pystyvät toteuttamaan ilmastonmuutoksen hillitsemiseen tai sopeutumiseen liittyviä valintoja ja miten yhteiskunta mahdollistaa valintojen tekemisen kestävästi ja yhdenvertaisesti.

Ohjelmajohtaja: **Paula Schönach** (Aalto-yliopisto)

Konsortiot (CLIMATE):

[Yksilöiden, yhteisöjen ja kaupunkien hiilen varastointi kaupunkiviheralueilla ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi \(CO-CARBON\)](#)

[Ei hukata ketään murrokseen. Kansalaiset, legitimizeetti ja Suomen muutos hiilineutraaliksi hyvinvointivaltioksi \(2035Legitimacy\)](#)

[Ilmastotuupaus: Kasvihuonepäästöjen vähentäminen ja hiilinielujen vahvistaminen yhteisöllisesti käyttäytymistieteellisin ohjauskeinoin \(CLIMATE-NUDGE\)](#)

[Kohti hiilivapaita koteja: Asukaskeskeiset ratkaisut lähiöiden ja maaseudun ilmastoviisaaseen asumiseen \(DECARBON-HOME\)](#)

Tiedon lukutaito ja tietoon perustuva päätöksenteko (LITERACY) -teemassa (2020–2026) etsitään ratkaisuja siihen, miten tietoa voidaan käyttää kriittisesti ja rakentavasti niin yksilöiden kuin yhteiskunnallisenkin päätöksenteon ja toiminnan tukena.

Ohjelmajohtaja: **Jarmo Viteli** (Tampereen yliopisto)

Konsortiot (LITERACY):

[Suomalainen tiedepääoma ja sen kasvattaminen \(FINSCL\)](#)

[Tietoon pohjautuva jaettu päätöksenteko terveydenhuollossa \(PROSHADE\)](#)

[Teknologisia ja sosiaalisia innovaatioita kriittisen lukemisen tukemiseen internetin aikakaudella \(CRITICAL\)](#)

[Lainsäädännön vaikutukset hiljaisiin toimijoihin: riittämättömästä tietoperustasta osallistaviin ratkaisuihin \(SILE\)](#)

[Datalukutaito ja vastuullinen päätöksenteko \(DATALIT\)](#)

Väestörakenteen muutokset – syyt, seuraukset ja ratkaisut (DEMOGRAPHY) -teemassa (2021–2027) etsitään ratkaisuja väestön ikärakenteen muutoksiin sopeutumiseksi ja yhteiskunnallisen toiminta- ja uudistumiskyvyn säilyttämiseksi. Syntyvyyden lasku ja väestön ikääntyminen haastavat kokonaisvaltaisesti yhteiskunnan institutionaalisia rakenteita aina työelämästä demokratiaan. Hyvinvointiyhteiskunnan tulevaisuuden turvaamiseksi on oleellista tutkia, miten väestölliset muutokset muokkaavat suomalaista yhteiskuntaa ja miten muutoksiin voidaan sopeutua ja vaikuttaa.

Ohjelmajohtaja: **Susan Kuivalainen** (Eläketurvakeskus)

Konsortiot: (DEMOGRAPHY)

[Väestörakenteen muutosten elämäntahti- ja talousvaikutukset \(LIFECON\)](#)

[Muuttuva perheenmuodostus - Syyt, seuraukset ja mahdolliset tulevaisuudet \(FLUX\)](#)

[Sosiaaliset verkostot, syntyvyys ja hyvinvointi ikääntyvässä Suomessa \(NetResilience\)](#)

[Monimuotoisuus, luottamus ja kaksisuuntainen kotoutuminen \(MobileFutures\)](#)

[Taloudellinen ja sosiaalinen kestävyys läpi ajan ja alueiden ikääntyvässä yhteiskunnassa \(SustAgeable\)](#)

Elonkirjon köyhtymisen ympäristölliset ja yhteiskunnalliset yhteydet (BIOD) -teemassa (2021–2027) keskitytään luonnon monimuotoisuuteen hyvinvoinnin edellytyksenä ja etsitään ratkaisuja, miten elonkirjon köyhtyminen voidaan pysäyttää ja miten ekosysteemejä voidaan elvyttää. Yhteiskuntamme toimintakyky ja ympäristömme elinkelpoisuus rakentuvat luonnon monimuotoisuuden ja toimivien ekosysteemien varaan. Elonkirjon köyhtymisen pysäyttämiseen ja sen elvyttämiseen tarvittavien toimenpiteiden tunnistaminen ja niiden yhteiskunnallinen toimeenpano edellyttävät monitieteistä ja vuorovaikutteista tutkimusta.

Ohjelmajohtaja: **Juha Hiedanpää** (Luonnonvarakeskus)

Konsortiot (BIOD):

[Ekologinen kompensatio oikeudenmukaisessa siirtymässä kohti luonnon kokonaisheikentymättömyyttä \(BOOST\)](#)

[Luonnon monimuotoisuutta kunnioittava johtajuus \(BIODIFUL\)](#)

[Hyvinvointia biodiversiteetti-interventioilla \(BIWE\)](#)

Lapset ja nuoret – hyvinvoivat tulevaisuuden tekijät (YOUNG) -teemassa (2022–2028) keskitytään lapsiin ja nuoriin yhteiskunnan jäseninä sekä tulevaisuuden tekijöinä ja etsitään ratkaisuja, joilla turvata kaikkien lasten ja nuorten yhtäläiset mahdollisuudet hyvään elämään sekä turvalliseen kasvuun ja kehitykseen. Lasten ja nuorten hyvinvointi on polarisoitunut. Vaikka suurimmalla osalla lapsista ja nuorista menee hyvin, niin osa voi huonosti. Kriisitilanteet kärjistävät polarisoitumista ja haitalliset seuraukset kasautuvat. Ohjelman tavoitteena on luoda monitieteisen ja vuorovaikutteisen tutkimuksen keinoin laaja-alaista tietoperustaa, jolla voidaan tukea lasten ja nuorten kehitystä monipuolisiksi ja tulevaisuuteen luottaviksi toimijoiksi heidän omista lähtökohdistaan käsin.

Ohjelmajohtaja: **Marjo Kurki** (Itsenäisyyden juhluvuoden lastensäätiö ITLA)

Konsortiot (YOUNG):

[Haitalliset lapsuudenkokemukset elämäkulussa: pitkän aikavälin seuraukset ja vaikuttavat ehkäisyn keinot \(ACElife\)](#)

[Ulos epätoivosta – ratkaisuja nuorten väkivaltakuolemiin, itsemurhiin ja huumeakuolemiin johtavien elämäkulkujen katkaisemiseksi \(Young Despair\)](#)

[Mielen hyvinvoinnin kohentaminen keinona lisätä nuorten osallisuutta \(IMAGINE\)](#)

[Oikeus osallisuuteen: Yksinäisyyden ja ostrakismin vähentäminen lapsuudessa ja nuoruudessa \(R-to-B\)](#)

[Kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin koulu \(SchoolWell\)](#)

Turvallisuus ja luottamus algoritmien aikakaudella (SHIELD) -teemassa (2022–2028) keskitytään turvallisuuteen ja luottamukseen informaatioteknologioiden ja hybridi-vaikuttamisen maailmanajassa. Perinteisempien turvallisuushkien ohella niin digitalisaation ja teknologisen kehityksen luomat uhat ja mahdollisuudet kuin erilaiset kriisit luontokadosta ilmastomuutokseen, finanssikriiseihin ja valtapoliittisiin konflikteihin muokkaavat toimintaympäristöä ennakoimattomin tavoin. Ihmisten luottamus toisiinsa, julkiseen valtaan ja hyvinvointivaltioon turvaverkkoineen sekä prosessien toimintaan ovat demokraattisen yhteiskunnan keskeisiä vahvuuksia, joita muutostekijät haastavat. Ohjelmassa rakennetaan laaja-alaista tietoperustaa ja asiantuntijuutta luottamusta horjuttavien turvallisuushkien tunnistamiseksi ja torjumiseksi sekä kriisinhallinnan ja selviytymiskyvyn vahvistamiseksi.

Ohjelmajohtaja: **Karoliina Snell** (Helsingin yliopisto)

Konsortiot (SHIELD):

[Luotettavien ja syrjimättömien digitaalisten julkispalvelujen suunnittelu maahanmuuttajille \(Trust-M\)](#)

[Algoritmisten systeemien murtumat ja uudet alut \(REPAIR\)](#)

[Generation AI](#)

[Demokratian episteeminen toimintakyky algoritmien aikakaudella \(DECA\)](#)

Oikeudenmukainen vihreä murros -teemassa (2023–2029) keskitytään ekologisten kestävyyskriisien kokonaisvaltaisiin, pitkäjänteisiin ratkaisuihin. Teemassa etsitään tutkimukseen perustuvia uusia ratkaisuja ja näkökulmia oikeudenmukaiseen vihreään murrokseen ja muutosturvallisuuden vahvistamiseen. Tutkimuksissa on huomioitava paikallisten ja kansallisten ratkaisujen yhteydet globaaliin toimintaympäristöön. Teemassa rakennetaan monitieteisen ja vuorovaikutteisen tutkimuksen keinoin laaja-alaista tietoperustaa ja asiantuntijuutta hyvinvointiyhteiskunnan vihreän murroksen tueksi. Tavoitteena on myös luoda mahdollisuuksia yhteiskunnan eri sektoreiden ja talouden uudistumiseen.

Teemasta avattiin kaksi ohjelmaa:

Energiaratkaisut osana oikeudenmukaista vihreää murrosta (JUST ENERGY) -ohjelmassa keskitytään energiaratkaisuihin osana oikeudenmukaista vihreää murrosta.

Ohjelmajohtaja: **Juha Peltomaa** (Suomen ympäristökeskus)

Konsortiot (JUST ENERGY):

[Polku energiakriiseistä muutosjoustavaan, iskunkestävään ja oikeudenmukaiseen energiajärjestelmään \(PHOENIX\)](#)

[Turvallinen ja tasaveroinen energiajärjestelmä isolla aurinkoenergian osuudella \(RealSolar\)](#)

[Ratkaisuja energiamurrokseen: Reilu, joustava ja resilientti energiajärjestelmä \(FLAIRE\)](#)

[Yhteensopivat infrastruktuurit ja instituutiot resilientille ja oikeudenmukaiselle vihreälle sähköistymiselle \(2IMATCH\)](#)

[Ilmastoystävällinen, perusteltu ja kestävä H2-siirtymä \(JustH2Transit\)](#)

Yhteiskunnalliset ratkaisut oikeudenmukaisessa vihreässä murroksessa (JUST TRANSITION) -ohjelmassa keskitytään vihreän murroksen kannalta oleellisiin yhteiskunnallisiin ratkaisuihin eri instituutioiden ja toimijoiden näkökulmista.

Ohjelmajohtaja: **Olli-Pekka Ruuskanen** (Pellervon taloustutkimus PTT ry.)

Konsortiot (JUST TRANSITION):

[Kohtuusratkaisuilla kohti sisukasta, vihreää ja oikeudenmukaista Suomea \(SISU\)](#)

[Metsäsektorin oikeudenmukainen kestävyysmurros \(ForTran\)](#)

[Monilajisen murroksen mahdollistaminen kaupungeissa ja seutukunnissa \(MUST\)](#)

[Mukikkaiden oikeusjärjestelmien resilienssi kestävyysmurroksessa \(RELIEF\)](#)

[Uudet rajat kohti resilienttiä ja oikeudenmukaista yhteistä arktista tulevaisuutta \(REBOUND\)](#)

Vesi hyvinvoinnin, turvan ja rauhan elementtinä (WaWe) -ohjelmassa (2024–2030) keskitytään veteen ja vesivaroihin yhteiskunnallisena kysymyksenä kansallisesti ja globaalisti. Vesi on olennainen osa hyvinvointia, huoltovarmuutta ja kestävä kehitystä puhutaan sitten pinta- tai pohjavesistä, sisävesistä tai meristä. Maailmanlaajuisesti tarkasteltuna vesi on kriittinen resurssi, jonka hallinta aiheuttaa jännitteitä ja jopa konflikteja. Myös ilmastonmuutos, luontokato ja väestökysymykset haastavat kansainvälistä vesidiplomatiaa ja -politiikkaa. Teemassa rakennetaan laaja-alaista ymmärrystä ja asiantuntijuutta vesiturvallisuuden ja vesien kestävä käytön vahvistamiseksi Suomessa ja kansainvälisesti. Suomessa on merkittävää vesiosaamista, joka luo vahvan perustan veteen liittyvien uusien ratkaisujen kehittämiseksi.

Ohjelmajohtaja: **Meri Kallasvuo** (Luonnonvarakeskus)

Konsortiot (WaWe):

[Kohti kestävä vesiturvallisuutta: veden globaalit yhteydet ja yhteiset ratkaisut \(GloWater\)](#)

[Kestävät vesi- ja ruokatulevaisuudet \(Water&Food\)](#)

[Turvallista vettä kaikille \(WaterFall\)](#)

[Meriväylät kestävä hyvinvoinnin ja turvallisuuden lähteenä \(WATERWAYS\)](#)

[Rannikkovedet paineen alla – Suomenlahden suojelu geopoliittisen tilanteen ja ympäristön muutoksissa \(coWup\)](#)

Demokratian tulevaisuus (DEMOC) -ohjelmassa (2024–2030) keskitytään demokratian tulevaisuuteen. Kansalaisten vapauksiin ja oikeuksiin sekä yhdenvertaisuuteen, osallisuuteen ja moniarvoisuuteen perustuva demokratia on hyvinvointiyhteiskunnan ja oikeusvaltion perusta. Radikaaleja yhteiskunnallisia uudistuksia vaativat globaalit kriisit – kuten ilmastonmuutos, lajikato ja aseelliset konfliktit – haastavat demokratiaa. Demokratia on myös altis epäsuorille vallankäytön muodoille kuten informaatio- ja datavallalle. Osallistumisaktiivisuuden ja osallisuuden epätasainen jakautuminen sekä yhteiskunnallinen polarisaatio heikentävät demokraattisia instituutioita ja yhteenkuuluvuutta. Ohjelmassa rakennetaan monitieteisen tutkimuksen keinoin tietoperustaa ja asiantuntijuutta ratkaisemaan nykyisiä ja tulevia demokratian haasteita.

Ohjelmajohtaja: **Heidi Härkönen** (Helsingin yliopisto)

Konsortiot (DEMOC):

[Polarisaation torjuminen materiaalsen osallisuuden avulla \(MaterialDemocracy\)](#)

[Demokraattisen osallistumisen esteiden ylittäminen yhdessä marginalisoitujen ja vähemmistöryhmien kanssa \(OBAMA\)](#)

[Demokraattisten innovaatioiden implementointi \(STRONG\)](#)

[Den liberala demokratins resiliens i Finland \(RESLIDE\)](#)

[AI demokratian tukemisessa \(AIDEMOC\)](#)

2024 teemapäätökseen perustuvat vuoden 2025 lopussa käynnistyvät ohjelmat:

Talous ja hyvinvointi strategisen kilpailun aikakaudella

Strategisen kilpailun aikakaudella korostuvat taloudellinen ja yhteiskunnallinen vakaus, resilienssi, toimintamallit, aineeton pääoma sekä yhteiskuntien kyky houkuttaa investointeja. Teema keskittyy siihen, miten ja millä keinoin talous kehittyy suotuisasti ja rakentaa hyvinvoinnin perustaa muuttuvissa olosuhteissa.

Osaaminen, työvoiman riittävyys ja maahanmuutto tulevaisuuden Suomessa

Teema tarkastelee keinoja ja edellytyksiä varmistaa tekijöiden ja osaamisen riittävyys tulevaisuudessa. Suomalaisen yhteiskunnan suotuisa kehitys vaatii monipuolista, muuntuvaa osaamista ja riittävästi työntekijöitä. Monia aloja vaivaa kasvava työvoima- ja osaamisvaje, jota väestön ikärakenteen muutosten on arvioitu lisäävän. Näiden haasteiden ratkaisemisessa keskeisessä asemassa ovat muun muassa työllisyysasteen nosto, koulutus sekä opiskelu- ja työperäinen maahanmuutto.

Strategisen tutkimuksen neuvosto päättää syksyllä 2025 teemojen perusteella avattuihin kahteen uuteen kuusivuotiseen (2025–2031) ohjelmaan valittavista konsortioista.

Liite 2.**Strategisen tutkimuksen neuvoston kokoonpano (2025–2027)**

Puheenjohtajisto:

professori **Mikael Fogelholm**, Helsingin yliopisto (puheenjohtaja)

vanhempi neuvonantaja **Laura Solanko**, Suomen Pankki (1. varapuheenjohtaja)

johtava tutkija **Jussi Ronkainen**, Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu (2. varapuheenjohtaja)

Jäsenet:

tutkimusprofessori **Tuomo Alasoini**, Työterveyslaitos

tutkimusprofessori **Anu Castaneda**, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos

projektijohtaja **Kari Herlevi**, Sitra

professori **Pigga Keskitalo**, Lapin yliopisto

johtaja **Sammeli Liikkanen**, Orion Pharma

professori **Eva Pongrácz**, Oulun yliopisto

Lisätietoja Suomen Akatemian Rahoitushakujen yksiköstä:

Pilvi Toppinen, pääsihteeri, pilvi.toppinen@aka.fi, 029 533 5064

Helena Vänskä, johtava tiedeasiantuntija, helena.vanska@aka.fi, 029 533 5036

www.strateginentutkimus.fi